

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za kulturu

KLASA: 610-01/16-10/1

URBROJ: 2170/01-06-00-16-1

Rijeka, 14. 1. 2016.

GRADONAČELNIK GRADA RIJEKE

- o v d j e -

Predmet: Informacija o obilježavanju 150. godišnjice izuma torpeda

Dokument izradili:

Plamena Šarlija

**Pročelnik
Ivan Šarar**

Obrazloženje

Slavna povijest torpeda u Rijeci počinje 21. prosinca 1866. lansiranjem torpeda pred prvom tvornicom torpeda na svijetu *Stabilimento tecnico Fiumano* na Kantridi, a gotovo puno stoljeće kasnije, 1965. godine proizveden je posljednji riječki torpedo. Ove godine obilježiti će se 150 godina od ovog svjetski značajnog tehnološkog izuma.

Grad Rijeka, kao i Muzej grada Rijeke te Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, kao i ostale baštinske organizacije u Rijeci već niz godina radi na valorizaciji industrijske baštine i tehničkih dostignuća koji su obilježili Rijeku 19. stoljeća, sa željom da to bude poticaj za razvoj Rijeke u 21. stoljeću. Stoga je Grad Rijeka i odlučio podržati sve kvalitetne inicijative za programe kojima će se tijekom 2016. godine obilježiti ova godišnjica.

Kao centralni događaj izdvajamo tematsku izložbu u dislociranom depou Muzeja grada Rijeke na Žabici koju zajednički organiziraju Muzej grada Rijeke i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, a čije je otvorenje planirano sredinom godine.

Višegodišnje sustavno prikupljanje torpeda i preuzimanje posljednjih primjeraka iz mornaričkih spremišta Hrvatske vojske rezultiralo je zbirkom u Muzeju grada Rijeke koja će o 150. godišnjici prvog torpeda biti iznimno zanimljiva građanima i posjetiteljima Rijeke. Nakon već uložених znatnih napora i financijskih sredstava, nakon stručne obnove i obimnih istraživanja glavnina riječke građe bit će predstavljena javnosti, a izložba će biti posebno atraktivna radi činjenice da su se muzejske zbirke dvaju muzeja objedinilo u cilju bolje prezentacije vrijedne tehničke i pomorske baštine Rijeke koja još nije prezentirana stalnom izložbom. Cjeloviti primjerci torpeda iz pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, instrumenti (žiroskop, dubinska sprava), motori za pogon torpeda (trocilindrični, četverocilindrični, dvocilindrični kosoležeći), lansirne cijevi, stolovi za montažu i demontažu, instrumenti za ispitivanje, kompleti alata za montažu i demontažu pojedinih instrumenata, kao i već izrađene makete lansirne stanice, "čuvara obale" (salvacoste) i prvog torpeda, građa su koja zavrđuje svoju prezentaciju upravo uz stotinu i pedesetu obljetnicu torpeda.

Ovaj će program, kao i cijela 2016. godina sa svim prigodnim programima biti obilježena učvršćivanjem suradnje na svim razinama – Grada Rijeke, Primorsko-goranske županije, Muzeja grada Rijeke, Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, te ostalih raznorodnih partnerskih organizacija koje se bave baštinom – udrugama, znanstvenim i kulturnim institucijama. Također, nastavak suradnje u smjeru ideje "muzeji zajedno" i s ciljem unapređenja muzejske djelatnosti te čim bolje prezentacije građanima Rijeke, Hrvatske i stranim posjetiteljima. Na prvome mjestu to je približavanje kulturne - industrijske baštine grada njenim stanovnicima te proširenje turističke ponude. Iz planiranog programa, koji je još u formiranju i otvoren za nove programe, izdvajamo sljedeće:

- Muzej grada Rijeke s partnerom - Koordinacijom udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske, ribarske i brodograđevne baštine Kvarnera i Istre: izložba *Tvornica Torpedo* kojom će se u prostoru muzeja i u izložbenom prostoru za torpedo predstaviti izum torpeda kroz fotografski angažman Stanislava Beličke. Izlaganje (svibanj-listopad),
- Muzej grada Rijeke s partnerom – Tehničkim muzejom Slovenije: izložba *Povijest Tvornice Torpedo* na kojoj će se predstaviti povijest tvornice Torpedo, a uključivat će tehničke nacрте zgrade i projektnu dokumentaciju za proizvodnju torpeda (rujan),
- Muzej grada Rijeke s partnerima - Centrom za industrijsku baštinu u Rijeci, Sveučilištem u Rijeci i Tehničkim muzejom Slovenije: Tribina na temu veliki izumi u Rijeci na kojoj će se raspravljati o Rijeci kao multikulturalnom gradu povijesno obilježenom brojnim tehničkim izumima (lipanj),
- Muzej grada Rijeke: izložba *Galeb* na kojoj će se prikazati fotografije Srećka Zajca na temu motornog broda *Galeb*. Izložba će biti postavljena na brodu *Galeb* tijekom rujna i listopada o.g.
- Muzej grada Rijeke s partnerima - Centrom za industrijsku baštinu i Pomorskim i povijesnim muzejem Hrvatskog primorja Rijeka: u prostoru gdje su postavljena torpeda radit će se radionice za djecu bazirane na potrazi za blagom uz izložbu *Torpedo* (rujan-prosinac),

- Muzej grada Rijeke i *Pomorski* i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka organizirat će stručna vodstva za osnovnoškolski i srednjoškolski uzrast te širu javnost po izložbi Torpedo (svibanj-prosinac),
- Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, Tehnički muzej Slovenije i Zajednica tehničke kulture Rijeka organizirat će zajedničku izložbu na temu Industrijske baštine. Tehnički muzej Slovenije će predstaviti što je industrijska baština i na koji se način tom vrstom baštine bave tehnički muzeji. Zajednica tehničke kulture Rijeka priprema dio izložbe na temu Nikole Tesle i dio na temu Luppisa. Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka će izlaganjem najatraktivnijih eksponata predstaviti djelatnost Tehničke zbirke PPMHP (ožujak),
- Udruga Pro Torpedo i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka s partnerima – Ministarstvom kulture, Gradom Rijeka, PGŽ, Lukom Rijeka organiziraju VII. međunarodnu konferenciju o industrijskoj baštini *Povijest i baština torpedo* s glavnom temom: 150. obljetnicom Luppis-Whiteheadova torpeda (svibanj),
- Društvo sportske rekreacije *Primorje* organizirat će natjecanje u potapanju brodova koje će biti predstavljeno uz konferenciju Pro Torpeda (svibanj),
- Društvo sportske rekreacije *Primorje* i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka organiziraju manifestaciju *Battleship Fiume 2016.* - svjetsko prvenstvo u potapanju brodova Natjecanje u igri potapanja brodova održat će se na prostoru obale uz lansirnu stanicu tvornice *Torpedo*. Manifestacija će promovirati industrijsku baštinu grada Rijeke u svrhu edukacije i promocije baštinskih resursa te njihove obnove (rujan),
- Udruga Podmorničara Pula organizirat će 53. međunarodni kongres podmorničara/53. International Submariners Congress – ISC u Puli (svibanj),
- Turistička zajednica Općine Lovran i Općina Lovran pridružit će se obilježavanju obljetnice sa svojom stalnom izložbom s temom pomorstva (kontinuirano),
- Grad Rijeka, Muzej grada Rijeke i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka predstaviti će izložbu fotografija na panoima na Korzu pod nazivom *Prvi na svijetu – 150. godina Riječkog torpeda* (rujan),
- Sveučilišna knjižnica organizirat će izložbu arhivskih knjiga iz fundusa Knjižnice (ožujak–travanj),
- Art kino organizirat će jednodnevnu reviju arhivskih i suvremenih filmova sadržajno vezanih uz torpedo (travanj).

Pristup obilježavanju ove godišnjice temeljen je na očaranosti dostignućima razdoblja tehnike i na činjenici da se taj osobit uspon događao upravo u Rijeci, koja je sklopom okolnosti krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća doživjela svjetski uspon. Upravo su u tvornici torpeda uvedene brojne tehničke inovacije, izumljene i prvi put iskušane brojne naprave i instrumenti. Nije ništa manje zadivljujuća ni spoznaja da su riječki znanstvenici upravo u Whiteheadovoj tvornici izvodili rana akustička istraživanja i ovdje dokazali proboj zvučnog zida te provodili najranija istraživanja na području dinamike plinova.

Za potrebe organizacije obilježavanja ove godišnjice predlaže se osnivanje Organizacijskoga odbora koji će biti zadužen za nadziranje cjelokupne organizacije i koordinacije svih partnera, u slijedećem sastavu:

- Ivan Šarar, pročelnik Odjela gradske uprave za kulturu
- Doris Šajn, voditeljica Kabineta gradonačelnika
- Plamena Šarlija, viša stručna suradnica, Odjel gradske uprave za kulturu
- Ervin Dubrović, ravnatelj Muzeja grada Rijeke
- Valerij Jurešić, pročelnik Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu PGŽ
- Ermina Duraj, voditeljica Kabineta župana PGŽ
- Tea Perinčić, ravnateljica Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka
- Ivo Mileusnić, kustos Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka
- Velid Đekić, predsjednik Udruga Protorpedo
- Željko Ševerdija, dipl. iur., predstavnik Pomorskog fakulteta u Rijeci
- Ines Boban-Štiglić, predstavnica TZ grada Rijeke
- Renata Vincek, predstavnica TZ Kvarnera
- prof.dr.sc. Pavo Komadina, predstavnik Sveučilišta u Rijeci
- Snježana Papeš, Lučka uprava Rijeka
- Dinko Živković, Lučka uprava Rijeka
- Nenad Labus, predstavnik Konzervatskog odjela u Rijeci
- Robert Mohović, Koordinacija udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske i brodograđevne baštine Kvarnera i Istre
- Tomislav Juretić, Društvo sportske rekreacije "Primorje" .

S obzirom na naprijed navedeno, predlažemo da Gradonačelnik Grada Rijeke donese sljedeći

Z A K L J U Č A K

- 1. Prihvaća se Informacija Odjela gradske uprave za kulturu o obilježavanju 150. godišnjice izuma torpeda.**
- 2. Zadužuju se Ured grada i Odjel gradske uprave za kulturu za koordinaciju programa i aktivnosti kojima će se obilježiti 150. godišnjica izuma Torpeda.**
- 3. Osniva se Organizacijski odbor u sastavu:**
 - Ivan Šarar, pročelnik Odjela gradske uprave za kulturu
 - Doris Šajn, voditeljica Kabineta gradonačelnika
 - Plamena Šarlija, viša stručna suradnica, Odjel gradske uprave za kulturu
 - Ervin Dubrović, ravnatelj Muzeja grada Rijeke
 - Valerij Jurešić, pročelnik Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu PGŽ
 - Ermina Duraj, voditeljica Kabineta župana PGŽ
 - Tea Perinčić, ravnateljica Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka
 - Ivo Mileusnić, kustos Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka
 - Velid Đekić, predsjednik Udruga Protorpedo
 - Željko Ševerdija, dipl. iur., predstavnik Pomorskog fakulteta u Rijeci
 - Ines Boban-Štiglić, predstavnica TZ grada Rijeke
 - Renata Vincek, predstavnica TZ Kvarnera
 - prof.dr.sc. Pavo Komadina, predstavnik Sveučilišta u Rijeci
 - Snježana Papeš, Lučka uprava Rijeka

- Dinko Živković, Lučka uprava Rijeka
- Nenad Labus, predstavnik Konzervatskog odjela u Rijeci
- Robert Mohović, Koordinacija udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske i brodograđevne baštine Kvarnera i Istre
- Tomislav Juretić, Društvo sportske rekreacije "Primorje"